

REVIEW: SORIN MITULESCU, ED. SOCIOLOGI ÎN COMUNISM. ÎNCEPUTURILE UNEI PROFESII FĂRĂ STATUT

David ILINA

**Cercetător independent
Independent Researcher**

Personal e-mail: davidilina@yahoo.com

REVIEW: SORIN MITULESCU, ED. SOCIOLOGI ÎN COMUNISM. ÎNCEPUTURILE UNEI PROFESII FĂRĂ STATUT

Abstract: "Sociologists in Communism. The beginnings of a profession without status" is a collective volume coordinated by Sorin Mitulescu and contains the stories of some sociology graduates in 1975 and of some of their teachers at that time. The book is both an essay in sociology and a collection of oral history papers. We understand from reading the book that sociology was at that time the victim of the oscillations in Romanian politics between the desire for modernization (especially technological) and the fearful and dogmatic conservatism that had penetrated all social levels. Sociologists in communism want to be a starting point in a broader debate on the role of sociology and the sociologist, both in the past and in the present. He discusses several topics such as the relationship between sociology and power, the professional mobility of sociologists, the relationship between personal life and the career of a practicing sociologist.

Keywords: oral history papers, practicing sociologists, communism, collective paper.

Citation suggestion: Ilină, David. „REVIEW: Sorin Mitulescu, ed. Sociologi în comunism. Începuturile unei profesii fără statut”. *Transilvania*, no. 1-2 (2022): 143-145.
<https://doi.org/10.51391/trva.2022.01-02.21>.

În luna septembrie (2021) editura Tritonic a scos de sub tipar un nou volum în seria sa de sociologie. Se numește *Sociologi în comunism*, cu subtitlul *Începuturile unei profesii fără statut*. Pe coperta exterioară a cărții, sub semnătura lui Zoltán Rostás (autorul Cuvântului înainte), găsim următoarea apreciere: „Această carte este un document unic produs de foștii studenți ai secției de sociologie a Universității din București”. Afirmatie incitantă pentru cititor: despre ce „document” ar putea fi vorba și în ce constă „unicitatea” lui?

Ideea alcătuirii acestui inedit volum ce adună evocări („texte-amintiri”), interviuri, însemnări, considerații și evaluări în formulă eseistică, i-a aparținut lui Sorin Mitulescu, absolvent (șef de promoție, 1975) al Secției de sociologie a Facultății de filosofie din Universitatea București. În calitatea asumată (de coordonator) el avertizează în privința dificultății clasării acestei lucrări colective, afirmând că îi e greu să-și dea seama dacă e vorba de „un document de istorie orală, o culegere de memorii sau un eseu sociologic”. La rândul meu, după lectura cărții, sunt înclinat să spun: câte un pic din toate

trei. În definitiv pare o soluție nimerită, dacă în acest fel cartea poate stârni interesul unui public cititor mai larg.

Ceea ce, în primă instanță, putea fi doar un florilegiu de amintiri individuale despre primii ani ai carierei profesionale a căpătat treptat valențele unui succint *raport colectiv de activitate* asupra modului în care se practica sociologia în România acum aproape 50 de ani. Dincolo de coloratura subiectivă a evocărilor, de trăirile idiosincratice ale celor implicați în acest „joc al amintirilor”, răzbate intenția de a radiografia (pe cât posibil) obiectiv situația disciplinei sociologie în sistemul de învățământ românesc și a profesiei dobândite prin studiul ei academic. Se face saltul de la „pățania” personală la evoluția instituțională a unei profesii sau – am putea zice – de la istoria „mică” la istoria „mare”. În acest fel, după opinia mea, putem admite ca legitimă ideea de „document”. El are un caracter *sui-generis* întrucât e mai mult decât o simplă evocare, dar mai puțin decât un adevăr obiectiv obținut, canonic, printr-o anchetă sau cercetare propriu-zisă. Poate fi socotit *unic* pentru că e singurul de acest fel (după

cunoștința mea) încercat la noi, dar mai ales prin intenția de recuperare a unui trecut ingrat ce a stat sub semnul „cacealmalei politice”.

În perioada la care face trimitere cartea, meseria de sociolog a fost una „cu cântec”, ceea ce înseamnă că, cel puțin sub aspectul statutului oficial, această profesie și-a avut propria „aventură dramatică”, determinată înainte de orice de contextul politic în care și-a croit drum. În 1970, predarea sociologiei (am în vedere toate subdisciplinele aferente domeniului) beneficia deja de un cadru instituțional legal (facultăți și catedre de profil, laboratoare sau centre de cercetare, reviste de specialitate, campanii de practică și de cercetare cu studenții). În aceste condiții, iată un prim paradox: deși exista un cadru instituțional adecvat pentru pregătirea de profil, iar absolvenții facultăților de sociologie din București, Cluj și Iași ocupau un loc de muncă prin repartizi guvernamentale, profesia de sociolog nu figura în nomenclatorul oficial al profesiilor. Domina impresia că meseria de sociolog era *tolerată*, dar nu dorită, încurajată, susținută de factorul politic. Motivul principal putea fi acesta: prin cercetările lor de teren, sociologii puteau ajunge la concluzii care puneau sub semnul îndoielii „justețea” deciziilor politice.

În anii '70 ai secolului trecut, România se ambiționa să țină pasul cu noile tendințe din știința și tehnologia epocii postbelice. Dezvoltarea noilor industrii (de la industria oțelurilor speciale la industria electronică și mecanica fină, de la industria materialelor de construcții la industria chimică și farmaceutică), folosirea tehnicii electronice de calcul, inclusiv în proiectare, au consacrat noi meserii, profesii, specializări. Creștea rolul specialiștilor, cu deosebire al celor din rândurile intelectualității tehnice, prilej cu care au pătruns în limbajul academic și administrativ noi termeni: inginer electronist, inginer proiectant, informatician, operator chimist, designer, ergonom etc. În același context au apărut termeni noi și în câmpul specializărilor aferente științelor socio-umane: antropolog, etnolog, sociolog, psiholog, psihiatru, psihosociolog, psihopedagog.

Termenii sociologie, sociolog erau în circulație, dar presa, radioul, televiziunea, școala vorbeau foarte rar despre știința sociologiei, despre profesia de sociolog, despre foloasele practice ale cercetării sociologice pentru înțelegerea corectă (științifică) a anumitor fenomene sociale în curs, pentru fundamentarea deciziilor specifice politicilor publice. În permanență (deși cu accente diferite de la o perioadă la alta) s-a manifestat o *tensiune* între exigențele științifice proprii disciplinei și voluntarismul politic de sorginte ideologică al partidului unic (partidul-stat) ce monopolizase întreaga putere în societate. Era o situație stânjenitoare, neprielnică pentru afirmarea noii științe.

Câteva întrebări firești legate de alegerea profesiei de sociolog: cum ajungeau tinerii absolvenți de liceu să susțină examen de admitere la Facultatea de filosofie, Secția sociologie? Cum se informau? Care era în perioada respectivă cota de popularitate și de atractivitate a profesiei? Din păcate, cei mai mulți tineri nu beneficiau de orientare profesională calificată (nu că astăzi lucrurile ar sta mult mai bine), nici nu

dispuneau de surse diversificate de informare, prin urmare nu prea aveau habar ce înseamnă sociolog, ce presupune munca sau activitatea de sociolog. Nu știau dacă au aptitudinile cerute de acest tip de activitate. Mulți aflau câte ceva întâmplător, pe căi indirecte sau pe ocolite, prin confruntarea cu relatările altora. Urmau să afle pe parcurs, când ajungeau în amfiteatru ori parcurgeau primul stagiul de practică. În aceste condiții cu greu s-ar fi putut vorbi de o *alegere* (una chibzuită, în cunoștință de cauză).

După modelul formativ practicat de Politehnică sau Medicină s-a hotărât și la Sociologie introducerea unor specializări: 1/ sociologie economică și a muncii; 2/sociologie rural-urbană; 3/sociologia educației și culturii. Doar că, la repartizarea în producție, acele specializări nu mai erau luate în seamă (ca și cum, la Medicină, un absolvent specializat în ORL ar fi repartizat la o clinică de ginecologie sau invers.) Prin repartizi (în funcție de media fiecăruia), unii ajungeau în institute de proiectări ori în institute de cercetare (specializate sau multidisciplinare); alții ocupau posturi în structurile (direcțiile) județene; în fine, cei mai mulți ajungeau în unități de producție (din industrie, transporturi, servicii). Trebuie spus că și în privința alegerii locului de muncă, lucrurile funcționau în bună măsură „în orb”. Tinerii absolvenți aveau sub ochi o listă cu unitățile angajatoare, dar nu aflau mai nimic despre locurile și condițiile în care urmau să-și desfășoare activitatea. Abia la momentul prezentării la post aflai „ce și cum”, de pildă dacă exista un laborator în funcțiune, o echipă deja formată sau urma să o iei de unul singur de la zero. Cel mai rău era să constăți că locul de muncă pentru care ai optat și ai primit repartizi, nici nu există. În plus, nu erai primit neapărat cu brațele deschise. Unii directori de întreprinderi erau la curent cu problema, dar alții nu înțelegeau la ce folosește un sociolog, care e rostul lui „în producție”. Oricum, după logica sumativă a principiului „una peste alta”, s-ar putea spune: numele locațiilor înscrise în listă, abstracte la o primă citire, au primit în cele din urmă contur și consistență. Cu acest prilej, foștii viitori sociologi și-au descoperit în mod concret țara, unii stabilindu-se definitiv în localitățile respective.

Cele trei părți ale volumului (la care s-a adăugat un interesant Post Scriptum aparținând profesorului – astăzi nonagenar – Ioan Drăgan) sunt consistente, dezvăluind informații relevante despre avaturile profesiei de sociolog în anii comunismului românesc. Sorin Mitulescu își exprimă speranța că multe din informațiile cuprinse în cartea coordonată de el vor „reprezenta o sursă valabilă și pentru alte analize, din perspective, unghiuri sau abordări diferite”.

În partea întâi, pe lângă expozele introductive la coordonatorului, găsim contribuțiile celor care au acceptat să intre în jocul evocărilor. Aceste „povești” personale (25 la număr) din perioada tinereții constituie în opinia mea partea cea mai savuroasă a volumului. Când spun „savuroasă” am în vedere nu doar bogăția de întâmplări, faptele de viață (mai mult sau mai puțin dramatice), ci și neașteptatele virtuți *literare* ale unora din textele publicate. Fiecare autor, cu sensibilitatea și cu harul lui de povestitor, cu disponibilitatea lui de a rememora trecutul în cheie liric-nostalgică ori în cheie

precumpănitor ironică, s-a străduit să livreze un text coerent și relevant pentru scopul urmărit. Fiecare autor – cu „pățania” lui, cu bune și cu rele, determinate de confruntarea dintre aspirațiile și așteptările individuale și condițiile reale găsite de fiecare pe „teren”. În toate textele impresionează decența, tonul echilibrat specific celor trecuți prin viață, caracterizați de ceea ce astăzi poartă numele de „intelligență socială”: fără exaltări, fără resentimente. În definitiv, viața e pentru toți un amestec de lumini și umbre, al cărui dozaj e mereu schimbător. La fel e descrisă și epoca în care s-au format din punct de vedere profesional și intelectual. Care ar fi bilanțul după 50 de ani? Nu există, nici n-ar fi putut să existe un unic răspuns. Evident, pentru detalii trebuie citită cartea.

Partea a doua a cărții e contribuția exclusivă a coordonatorului și are funcție de bilanț provizoriu (sub forma unor „comentarii transversale”) pe marginea textelor din prima parte. Deși e cea mai restrânsă ca număr de pagini alocate, această parte e cea mai consistentă din punct de vedere informațional și teoretic. Ea oferă o imagine de ansamblu, bine articulată, asupra societății românești din perioada 1970–1980

și, în acest fel, cheia înțelegerii „aventurilor profesionale” ale generației ’75 în confruntarea ei cu birocrăția comunistă. Sunt puse în discuție câteva teme cum ar fi relația dintre sociologie și putere, mobilitatea profesională a sociologilor, relația dintre viața personală și cariera de sociolog practician în condițiile societății de tip comunist.

În partea a treia pot fi parcurse interviuri cu foști dascăli de la Secția de sociologie: profesorii Ioan Drăgan, Virgil Constantinescu Galiceni, Septimiu Chelcea. Amintirile lor sunt prețioase și indispensabile pentru „echilibrarea imaginii” de ansamblu a epocii în care se încerca reabilitarea și totodată reinventarea profesiei de sociolog.

Sociologi în comunism se vrea un punct de plecare pentru o dezbateră mai largă, de interes pentru cei din branșă. De bună seamă, uneori e mult mai important să deschizi o discuție, să o stimulezi, decât să-i pui capăt prin concluzii pripite. Un merit tacit, dar nu mai puțin real, al cărții e acela că face din evocare, specifică istoriei orale, un instrument de provocare a prezentului: ce înseamnă sociologie azi?

Note:

1. Sorin Mitulescu, ed., *Sociologi în comunism. Începuturile unei profesii fără statut* (București: Tritonic, 2021).

Bibliography:

- Mitulescu, Sorin, ed. *Sociologi în comunism. Începuturile unei profesii fără statut* [*Sociologists in Communism. The beginnings of a profession without status*]. Bucharest: Tritonic, 2021.